

Mavzu: Soʻz yasovchi qoʻshimchalar

*Aa Tarvuz – saxovatli
kuzning shirin ne'mati.*

1-mashq. Soʻz yasovchi qoʻshimchalar yordamida maʼnodosh soʻzlar hosil qilib yozing.

Namuna: bezarar – zararsiz.

be-	zarar	-siz
be-	gunoh	-siz
ser-	unum	-dor
ser-	gʻayrat	-li
be-	aql	-siz
be-	odob	-siz

Tarvuz – qovoqdoshlar oilasiga mansub gulli oʻsimlik turi. Uning vatani – Afrika. Uning eti odatda toʻq qizil rangdan pushti ranggacha boʻladi. Tarkibida koʻplab qora urugʻlari bor. Baʼzida tarvuzning urugʻsiz navlari ham uchraydi.⁴ U shirin va suvli poliz neʼmati. Tarvuz ovqat hazm qilish faoliyatini yaxshilaydi, yurak-qon tomir tizimi hamda buyrak va jigarni tozalaydi.

2-mashq. Soʻzlarga mos soʻz yasovchi qoʻshimchalar qoʻshib yozing.

harakat	qadr	goʻsht
hisob	hosil	maza

3-mashq. Nuqtalar o'rniga mos so'zlar qo'ying. Hosil bo'lgan so'z birikmalarini ko'chiring.

aybdor ...

hosildor ...

shakarli ...

mazali ...

chiroyli ...

rejasiz ...

sersuv ...

serunum ...

yolg'onchi ...

Foydalanish uchun so'zlar: yer, odam, ko'ylak, tarvuz, ish, taom, tuproq, bola, choy.

4-mashq. Ajratib ko'rsatilgan so'zlarni o'zi bog'langan so'z bilan birga ko'chiring.

Dog'da qolgan sichqonlar

Kelar tor yo'lakchadan
Sichqonchalar piyoda.
Qishloqlar orasi ham
O'lchasak, ancha joy-da.
Yo'l yurishdi **to'xtovsiz**,
Orada dam olishdi.
Yong'oq chaqib yo'lma-yo'l,
Xaltachaga solishdi.
Bir qishloqqa yetganda,
Juda charchab qolishdi.

Chidamsiz¹ oyoqlari,
Juda holdan tolishdi.
Yo'lda Baroq mushukni
Ko'rdilar-u nogahon,
Sakrab mushuk ustiga,
Chiqib olishdi shu on.
Do'st bilishib mushukni,
Katta xato qilishdi.
U qishloqqa yetguncha
Mushukka yem bo'lishdi.

Zamira Muhammedova

5-mashq. O'qing. So'z yasovchi qo'shimcha qatnashgan gaplarni aniqlang.

1. Dehqonlar serunum yerga bug'doy ekishdi.
2. Qushlar bog'dagi daraxt shoxiga qo'ndi.
3. Bolalar toshloq yo'ldan yugurib o'tishdi.
4. Biz shahardan qishloqqa mashinada keldik.

6-mashq. So'z yasovchi qo'shimcha qatnashgan so'zlarni toping va yozing.

Oqqush – go'zallik timsoli

Oqqush – dunyodagi eng chiroyli, nafis va ulug'vor qushlardan biri. Odamlar uni qadimdan go'zallik va poklik ramzi deb bilishadi.

Oqqushlar asosan tinch va sersuv ko'llarda, daryolarda yashaydi. Bu qushlar tabiatan juda aqlidir. Ular o'z oilasiga, juftiga nihoyatda vafodor bo'ladi. Oqqushlarning beg'ubor ko'rinishi insonlar qalbida hayrat va quvonch uyg'otadi.

7-mashq. Husnixat bilan ko'chiring.

Kuz

Kech kuz. Ko'chada mayin va salqin shabada esmoqda. Sog'inch bilan kutilgan birinchi qor yog'di. Atrof go'yo sehrli, jilvakor oq libos kiygandek ko'rinadi. Kichik ko'lmaklar ustida yupqa muzlar paydo bo'ldi.⁴ Tevarak-atrofga o'zgacha bir beg'uborlik, shodlik bag'ishlovchi qish nafasi kirib keldi.

- So'z yasovchi qo'shimcha olgan so'zlarni tegishlicha belgilang.

